

сторожения Австралии. В кн.: Проблемы геологии и полезных ископаемых на XXV сессии международного геологического конгресса. -М.: Наука, 1979.- с.213-239.

9. Свешникова Е.В. Магматические комплексы центрального типа. - М.: Недра, 1973.- 184с.

10. Тюрнор Ф.С. Металлогенетические провинции и эпохи. В кн.: Проблемы рудных месторождений. -М.: Иностран. лит., 1959.- с.34-93.

11. Щеглов А.Д. Металлогения областей автономной активизации. - Л.: Недра, 1968.- 180 с.

12. Black R. Sur la signification petrogenetique de la decouverte d anortosites associees aux complexes annalaires subvolcaniques du Ni-ger. * CR Acad. Sci." Paris, t. 260, N 22,1965, p. 5829-5832.

13. Holmes A., Cahen L. Geochronologie africaine. - Mem. Acad. Roi. sci. colon. Cl. natur. et med., nouv. set, 1957, 5 fasc. 1, p. 1-169,

14. Raulais M. Esquisse géologique sur le massif cristallin de l'air. Bull. Soc. geol. Fr., tl, scr. 7, 1959.

15. VarlamoiTN. Les phenomenes de greisenification, d'albitisation et de lepidolitisation et leurs relations spotiales avec les granités et les pegmatites granitiques d'Afrique.- Ann. Soc. geol. Belg., 1963,86, Bull., N 5, p. 285-322.

Рекомендовано до публікації д. з. н. В.М. Нагорным 11 березня 1999 р

УДК 543.070

Ф.А. Чмиленко, Т.М. Деркач, С.Е. Поповченко

АНАЛИЗ ПРОБ ГЕОЛОГИЧЕСКОЙ РАЗВЕДКИ НА СОДЕРЖАНИЕ ПЛАТИНЫ, ПАЛЛАДИЯ, ЗОЛОТА И СЕРЕБРА МЕТОДАМИ АТОМНОЙ АБСОРБЦИИ

Взята спроба інтенсифікувати стадію прободготовки зразків до атомно-абсорбційного визначення впливом на подрібнені проби руд, що містять золото, срібло, платину та паладій, низькотемпературною нерівноважною плазмою, використання такого впливу дасть позитивний ефект для збільшення ступеня розтинання "завзятих" порід для повного розкладу зразків. Крім того, обробка нерівноважною плазмою дасть можливість зменшити кількість хімічних реагентів, працювати з кислотами, що менш концентровані, та зменшити час розчинення зразків.

Предпринята попытка интенсифицировать стадию прободготовки образцов к атомно-абсорбционному определению воздействием на измельченные пробы золото-, серебро-, платано- и палладий- содержащих руд низкотемпературной неравновесной плазмой, использование такого воздействия дает положительный эффект для увеличения степени вскрытия "упорных" пород для полного разложения образцов. Кроме того, обработка неравновесной плазмой дает возможность уменьшить количество химических реагентов, работать с менее концентрированными кислотами и уменьшить время растворения образцов.

The attempt was undertaken to intensify stage sample preparation is model to atomic-absorption to definition by effect on the granulated samples gold, silver, platinum- and palladium of inclusive ores by cold non-equilibrium plasma, usage of such effect gives positive effect for increase of a degree of exposure of "persistent" rocks for full disintegrating is model. Besides the processing by non-equilibrium plasma enables to reduce quantity of chemical reactants, to work with less concentrated acids and to reduce time of dissolution is model.

Многобразие типов руд и различие форм нахождения в них платиновых металлов вызывает большие сложности при проведении анализа пород. Особые трудности вызывают пробы геологоразведки, которые часто ограничены общей массой и их необходимо анализировать на нижнем уровне содержания 0,001 г/г. Многочисленные комбинированные методы атомно-абсорбционного определения Pt и Pd позволяют с достаточной точностью и с требуемым пределом обнаружения решать конкретные аналитические задачи. При этом на стадию подготовки проб к анализу затрачивается более 90 % времени всего аналитического процесса. Кроме того, при анализе сложных объектов, к которым относятся геологические образцы, БЧ и Рб определяют по методу добавок из-за многочисленных матричных эффектов, а использование такого приема сопряжено с большой затратой времени и реактивов, а также требует тщательного учета всех неселективных спектральных помех

Ранее была показана возможность применения плазмохимической обработки на стадии прободготовки при атомно-абсорбционном анализе технологических растворов после цианистого выщелачивания руд [1]. Известно применение сверхвысокочастотного плазмотрона в качестве атомизатора порошковых проб, который генерирует поток воздушной плазмы мощностью 2,5 кВт и скоростью 20 м/с для анализа Au и Ag [2]. Авторами работы [3] предложено прово-

дить хлорирование образцов в плазме, образуемой сверхвысокочастотным (СВЧ) электромагнитным полем в газовом потоке, содержащем 20-30 % инертного газа и 70-80 % Cl, в результате чего происходит выделение Pt и Pd в виде летучих хлоридов (или других соединений с Cl) и перенос их в ловушку с раствором с частичной конденсацией на стенках кварцевой трубки. Использование физического воздействия (ультразвука, СВЧ-плазмы и т.д.) в аналитической химии в настоящее время считается перспективным [4]. Однако для непосредственной обработки образцов геологических пород с целью интенсификации разложения или выделения микроэлементов низкотемпературная неравновесная плазма пониженного давления ранее не применялась.

Нами предпринята попытка интенсифицировать стадию прободготовки образцов к атомноабсорбционному определению воздействием на измельченные пробы золото-, серебро-, платано- и палладийсодержащих руд низкотемпературной неравновесной плазмой. Использование такого воздействия дает положительный эффект для увеличения степени вскрытия "упорных" пород.

Навеску измельченной сульфидно-никелевой руды массой 2,5 г, предварительно прокаленной при 700°C в течение 1ч, помещали в кварцевый стаканчик, добавляли определенный объем разбавленной кислоты (смесь соляной и азотной), устанавливали в термостатированный реактор

(зазор заповняли дистильованою водою для кращого теплообмену). Через патрубки в кришці виробляли откачку газової фази і вводили електроди. Один електрод із сталі 12Х18Н10Т розполагали над поверхністю рідини на відстані 5мм, другий - модифікований платиновий електрод, опускали в рідину на глибину до 1см, створювали тиск в системі 1×10^4 Па і запалили плазму при силі струму 50мА. Час обробки становило 10 хв, загальний час відкриття (обробка плазмою і кип'ячення) – 60 хв. Обробку плазмою проводили за схемами: I - 10хв обробки плазмою + 50хв кип'ячення; 2 - 25хв кип'ячення + 10хв об-

робки плазмою + 25хв кип'ячення; 3 - 50хв кип'ячення + 10 хв обробки плазмою.

Результати визначення вмісту елементів в пробах після розкладання з використанням обробки плазмою порівнювали з результатами аналогічних визначень в пробі, яку розклали кип'яченням в суміші кислот з тим же розбавленням в теченні 60 хв, але без обробки плазмою. Обробка розрядом проби в теченні 60 хв в умовах, коли обидва електроди знаходилися над поверхнею оброблюваної рідини, без кип'ячення значущих результатів не показало. Результати відкриття зразків наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Содержание элементов в пробах после разложения

Способ разложения	Содержание элементов, мг/л				
	Pd	Ag	Fe	Cu	Ni
кипячение	2,50	0,31	4000	1075	620
обработка плазмой (схема I)	4,55	1,00	3000	1850	800
обработка плазмой (схема II)	2,55	0,30	3000	1050	525
обработка плазмой (схема III)	2,27	0,20	1500	900	430

Концентрацію елементів в розчинах визначали атомно-абсорбційним методом. Пробу аналізували на вміст Pt, Pd, Ag, Fe, Cu і Ni. Використовували спектрофотометр "Сатурн-ЗПІ" з комплексом для електротермічної атомізації "Графіт-2". Як джерело випромінювання застосовували лампи з полум'яним катодом. Вимірювання проводили за резонансними лініями для кожного елемента за однолучовою схемою з дейтерієвим коректором фону. Срібло визначали в пламени ацетилен-повітря (максимальне поглинання спостерігалося при співвідношенні горючого газу і окислювача 1:7). Для визначення Pd поряд з плам'яним варіантом застосовували електротермічний атомізатор (ЕТА) з графітовими трубками з піропокріттям; об'єм розчину, вносимого в атомізатор - 20мкл. Режим визначення: сушка - 50с при 60 - 140°C, попередня термічна обробка - 20 с при 500°C, озонення 10 с при 1400°C, атомізація - 5 с при 2500°C (режим "газ-стоп"). При аналізі в ЕТА для створення ізотермічних умов атомізації використовували прискорений розігрів печі, який в "Сатурн-ЗПІ" здійснювали на додатковій стадії перед атомізацією, на якій печі розігрівалася до 3900°C за дуже короткий час при зупиненому потоці Аг. Далі на стадії атомізації відбувалося перерегулювання так, щоб пік поглинання з'явився в умовах, коли печі нагрівалася до заданої температури. Такий спосіб забезпечив велику ізотермічність печі, ніж випаровування аналіта з платформи і програмований розігрів з оберненою зв'яззю по потужності.

Встановлено, що в межах вивчених співвідношень концентрацій вплив на результат атомно-абсорбційного визначення палладію наявність великих надлишків Fe, Cu, Ni і сильних мінеральних кислот може бути враховано при проведенні аналізу, оскільки воно постійно в широкому діапазоні концентрацій названих елементів. Для усунення

матричних ефектів використовували розбавлення і метод декількох доданків.

З даних, наведених в табл. 1, видно, що проведення відкриття проби з використанням плазми дає суттєве перевагу перед простим кип'яченням, дозволяючи при цьому отримати 90% вилучення Pd і Ag за один годину при розкладанні в "царській водці", розбавленої 1:3.

Інтенсифікація може досягатися за рахунок підвищення реакційної здатності хлору при взаємодії з плазмою, а також за рахунок часткового руйнування кристалічної ґратки входять в склад зразка мінералів при плазмохімічному впливі. Також по результатам експериментів показано, що в розчин переходять і інші елементи, тобто обробка низькотемпературною нерівноважною плазмою зниженого тиску може бути використана не тільки для відкриття металів платинової групи, але і повного розкладання зразка.

Таким чином, обробка нерівноважною плазмою дає можливість зменшити кількість хімічних реагентів, працювати з менш концентрованими кислотами і зменшити час розчинення зразка.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ф.А. Чмиленко, А. А. Пивоваров, Т.М. Деркач, А.Н. Куксенко. Плазмохімічна пробопідготовка в атомно-абсорбційному визначенні срібла в технологічних розчинах // Журн. аналит. хімії.-1997.- Т.52, №4.-С.352-354.
2. В.Г. Дронов, В.Н. Морозов, Л.В. Разін. Атомно-абсорбційний варіант оптичного сцинтиляційного аналізу геолого-пошукової групи // Журн. аналит. хімії.-1991.- Т.46, №8.- С.1601-1604.
3. С.Н. Дмитрієв, АЛЗ. Краснов, В.Я. Лебедев, Г.Н. Фролов. Спосіб відкриття природних зразків, що містять благородні метали. А-С. SU 1816990 А1. СССР, МКИ в 01 № 1/28. - Опубл. 23.05.93. Бюл. № 19.
4. Ф.А. Чмиленко, А.Н. Бакланов, Л.П. Сидорова, Ю.М. Пискун. Використання ультразвука в хімічному аналізі, Журн. аналит. хімії.-1994.- Т.49, №6.- С.550-556.

Рекомендовано до публікації д.г.н. В.М. Нагорним 11 березня 1999 р